

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL PROBLEMS IN EDUCATION

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-114-5-4>

НЕЙРОЛІДЕРСТВО В ОСВІТІ ЯК КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИКЛАДАЧІВ

Костіна Л. С.

*кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри іноземних мов
Криворізький національний університет*

Соколова С. В.

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземних мов
Криворізький національний університет
м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна*

Однією з головних вимог до сучасного викладача є вимога бути компетентним у провадженні професійної діяльності. Це означає розвиток (особистісний й професійний), підтримку та демонстрацію широкого спектру компетентностей, лідерської компетентності зокрема, які обумовлені сучасними психолого-педагогічними засадами навчання та викладання.

Саме цей факт робить актуальним питання нейролідерства і практичного застосування досліджень неврології (вивчення нервової системи та мозку) в освіті для створення оптимального навчального середовища, довірчого командного середовища та культури зворотного зв'язку між викладачем та студентами.

Усі лідерські ролі індивідууму підкріплені роботою мозку. Те, як ми проявляємо лідерство у навчанні, і як студенти і колеги реагують на керівництво навчальним процесом. Усе підпорядковано здатності мозку керувати робочим досвідом. Нейролідерство – це галузь нейронауки, яка спеціально фокусується на цьому досвіді. Це соціально-когнітивна нейронаука, яка досліджує процеси у мозку, що лежать в основі або впливають на рішення людей, поведінку та взаємодію на робочому місці та за його межами [2].

Завданням цієї галузі є підвищення ефективності лідерства, яке враховує фізіологію розуму та мозку. Головна ідея нейролідерства

полягає у тому, що розуміння діяльності мозку індивідуумів має великі переваги для викладачів-лідерів й уможливорює створення ними відповідних умов для успішного навчання студентів.

Приклади того, як нейролідерство може бути корисним, включають розуміння реакцій, причин стресу, мотивації, тригерів страху серед студентів або колег. Знання принципів нейролідерства може спонукати викладачів адаптувати стиль управління навчальним процесом, а усвідомлення того, як працює мозок, може допомогти розробити та імплементувати відповідні обґрунтовані стратегії якісного навчання.

Пропонуємо розглянути деякі підходи до розуміння нейролідерства та практичні можливості щодо провадження викладачами нейролідерства в освіті.

Професор Томас Маак повідомляє, що справжні лідери мають більше злагодженості, або когерентності, у своєму мозку. Це, так би мовити, люди правої півкулі. Дослідник стверджує, що більш надихаючі лідери – це ті, хто набагато краще взаємодіє з іншими, оскільки вони мають вищий рівень емпатії; вони демонструють більше емоцій і розвинутий соціальний інтелект.

Згідно з дослідженням Томаса Маака серед студентів та викладачів, яке ґрунтується на результатах спостереження за діяльністю мозку, отриманих за допомогою МРТ та електроенцефалограми, головними характеристиками викладачів-лідерів є

- когерентність, або зв'язність
- емпатія
- емоційна лабільність
- соціальний інтелект, або соціальні навички спілкування [1].

Аманда Гор, провідний спікер у галузі емоційного інтелекту, стверджує, що оскільки мозок любить зміни, це може призвести до появи страху різного характеру, що обумовлює низьку працездатність індивідуумів [5]. Експерт рекомендує *стратегію* боротьби із страхом **FARC**, де: **F** – Focus (Фокус), **A** – Attention and awareness (Увага та Усвідомленість), **R** – Repetition (Повторення), **C** – Celebration (Святкування). Мета стратегії – упродовж 21 дня виробляти певну стратегію боротьби зі страхом або проблемою, заспокоїти амігдалу, невеличкий орган в мозку, частину лімбічної системи, яка зв'язана з обробкою спогадів, прийняттям рішень та емоційними реакціями.

Саймон Сайнек, автор та оратор у галузі нейролідерства, розробив модель нейролідерства, яка ґрунтується на турботі про людей та їхньому психічному й емоційному стані. За ствердженням дослідника, лідер має певну відповідальність чути людей; знати, як функціонує мозок; надавати людям можливість виразити свої острахи. Лідер дає те, у що можна вірити; можливість зробити внесок, помилитися і знову

спробувати [4]. Сайнек розробив п'ять ключових рекомендацій для успішних лідерів в освіті, а саме:

1. Перший етап заняття необхідно починати з питання «чому», оскільки нейробіологія довела, що студенти працюють краще, коли мають мету.

2. Розроблення та надання навчальних інструкцій потребує демонстрації чіткості, організованості та логічності, оскільки мозок індивідууму працює краще за наявності послідовності та чіткості.

3. Демонструйте довіру (довіра до лідера пригнічує амігдалу і викликає відчуття безпеки).

4. Розвивайте та демонструйте вміння чути (працездатність зростає, коли студенти відчувають, що їх цінують та чують).

5. Навчайте своїм прикладом, оскільки наслідування покращує результативність [5].

Отже, нейролідерська позиція викладача – це комплексне і динамічне особистісне явище, яке характеризується певною системою знань про загально біологічні закономірності діяльності центральної нервової системи людини і має високий вплив на безперервний професійний розвиток викладача. Можна виокремити позитивні наслідки провадження нейролідерства в освіті, з-поміж яких:

1. Розвиток нейропластичності мозку особистості, здатності мозку змінюватися під впливом досвіду.

2. Підтримка студентоцентрованого підходу.

3. Формування і підтримка позитивного мислення серед студентів.

4. Створення безпечного навчального середовища.

5. Управління стресом, досягнення ефекту позитивного стресу (загострення уваги, покращення продуктивності, збільшення енергії та ентузіазму, поява бажання до розв'язання проблеми, виникнення креативних ідей) тощо.

Література:

1. Maak T. The Neuroscience of Leadership. [video file]. 2013. URL: <https://amara.org/en/videos/4EJPRdR9IYPa/info/the-neuroscience-of-leadership-thomas-maak-at-tedxesade/?tab=activity>.

2. Rock D., Ringleb Al H. The Neuroleadership handbook. Createspace Independent Publishing, 2013. 586 p.

3. Sinek S. 5 inspiring lessons in leadership from Simon Sinek. 2016. URL: <https://www.manageinbound.com/blog/lessons-in-leadership>.

4. Sinek S. How to be a leader – Motivational Speech [video file]. 2018. URL: <https://youtu.be/urrYhnaKvy4>.

5. The Secret Formula for Change – You Need to FARC. URL: <https://amandagore.com/the-secret-formula-for-change-for-change-you-need-to-farc>